

ФОЛКЛОРНИЯТ ПРАЗНИЧЕН КАЛЕНДАР В ПЕТИ КЛАС И НЕГОВИТЕ ПРОЕКЦИИ В МУЛТИЕТНИЧЕСКА СРЕДА

Калинка Ежова¹⁾

ОУ „А. С. Макаренко“ – с. Боровица, обл. Кърджали

Резюме. Настоящият текст представя изводите от проведена през учебната 2014/2015 г. анкета сред ученици в две малки населени места в Източните Родопи, свързана с усвояването и проекциите на фолклорния празничен календар, предвиден за изучаване в часовете по литература, и представлява част от по-обемен изследователски текст – защитена магистърска теза във Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в магистърската програма „Образованието по български език и литература в средното училище“ с научен ръководител гл.ас. д-р Борислав Борисов.

Keywords: folklore holiday calendar, curriculum, teaching, sociolinguistics

Безспорно Източните Родопи са интересно кътче от родината ни, в което освен красива природа са събрани редица специфични особености, свързани с бита и културата, които допълнително обогатяват палитрата на българския дух. Ж. Стаменова (Стаменова, 1995: 23 – 24) разглежда този регион като културно пространство, което е плътно усвоявано в продължение на векове. Аргументи за това усвояване авторката открива в редицата веществени паметници, в системата на топонимията, в свидетелствата за съществували по тези места антични и средновековни поселения, култови сгради и светилища и т.н.

Етническият и религиозният състав на населението в Източните Родопи е разнороден. Той включва главно преобладаващите по численост т.нар. български етнически турци, които в по-голямата си част са сунити, но и с обособен слой, принадлежащ към шиитското направление на исляма. В този регион, разбира се, има и българска част по отношение на етническата принадлежност, които съответно са християни и мохамедани. В състава на българите християни са интегрирани представителите на различни етнографски групи – на местните староседелци и на преселниците главно от

Тракия, Мала Азия и Западния родопски дял. Както навсякъде в страната и тук живеят роми, в по-голямата си част те са мюсюлмани; незначителен брой са представителите на арменците, евреите, гърците и др. (Стаменова, 1995: 6). Според този състав се оформят и основните етнокултурни групи: българи християни, българи мохамедани и български турци. Според Ж. Стаменова продължителното съвместно съществуване на обща територия и със сходна социална съдба поддържа у етнокултурните групи общи черти на материалната култура и бит, но наред с това и редица специфични белези, продукт на влиянието на балканския тип ислямска цивилизация (пак там, 7 – 8).

В района, който е обект на нашето изследване по отношение на функционирането на фолклорния празничен календар, казано най-общо, преобладава мюсюлманско население, което изповядва ислям. Сакрален център на религиозната дейност за него са предвидените за целта храмове, но значителен дял от религиозната обредност обаче се изпълнява в дома: молитви при раждане, сватба, погребение, при освещаване на нов дом и др. В семейството продължават да се пазят традиции на почит към по-възрастните и родителите, младите се съобразяват с тяхното мнение и така постепенно те самите се превръщат в продължители и гарант на унаследената семейна религиозна обредност. Не бива да се пропуска и едно друго любопитно обстоятелство – колкото повече младият член от тази мюсюлманска общност „се вслушва“ в традициите и демонстрира дълбоки познания по отношение на празничната обредност на социума, към който принадлежи, толкова по-висок престиж в обществото това му носи.

Една от институциите, която надгражда допълнителни ценности, е училището. Там се наблюдава заменяне на отношението *родител – дете* с това на *учител – ученик*. Характерен социален белег на този район е езикът. В семейството на мюсюлманите се говори на турски език, който е майчин за тях. Децата от най-ранна възраст общуват с околните изцяло на турски език, а българският език за тях се явява първи чужд език. В този край на Родопите живеят и българомохамедани, чийто майчин език е българският, но по вероизповедание голяма част се определят като мюсюлмани. Но езикът е социалният белег, който оразличава българите мюсюлмани в рамките на общността на мюсюлманите. Така и в този край на област Кърджали се появява проблемът с двуезичието, или т. нар. билингвизъм.

В Източните Родопи, и по-конкретно в с. Боровица и в с. Кирково, обл. Кърджали, голяма част от хората се присълят към колективистични общности. Мюсюлманите съжителстват в разширени семейства, които включват роднини от второ и трето коляно, като баби, дядовци, лели, чичовци, много братовчеди. Според К. Стаматова характерно за този тип семейства е, че основният източник на самоопределяне на индивида и единствената му сигурна защита

в живота е „ние“-групата, различаваща се от „те“-групата, към която принадлежат другите хора. Мюсюлманското семейство има пирамидална структура, в която полът и възрастта определят разпределението на ролите. На върха на пирамидата се намира бащата, следват съпругата и децата. Правата и отговорностите на мъжете и жените, както и положението на мюсюлманката, се определят от исляма. За традиционното мюсюлманско семейство е характерна изключително здравата връзка както между поколенията, така и между роднините, като цяло (Стаматова, 2004: 146 – 147).

В мюсюлманските семейства децата се подчиняват на родителите, налице е и властово обусловена структура между самите деца – по-малките слушат по-големите, а независимото поведение не се насърчава. Това е т.нар. модел на зависимост от по-старшите, който се изразява, от една страна, в почит към тях, а от друга – в липса на очакване от по-младите да поемат каквато и да е инициатива. Една от институциите, която надгражда допълнителни ценности, е училището. В него се наблюдава заменяне на отношението *родител – дете* с това на *учител – ученик*, където учителят изпълнява ролята на по-старшия. В общества с по-голямо властово разстояние неравенството при тези двойки се запазва, образователният процес е персонализиран, а качеството на обучението обуславя професионализма на учителя.

В този ред на мисли, бихме могли да приемем, че фолклорният празничен календар, като неделим компонент от социокултурните взаимоотношения в групата, от една страна, е част от бита на всеки човек, понеже чрез празниците се осъществява наред с всичко останало и специфичен вид общуване в един колектив, а от друга – с включването му в учебната програма по литература, най-общо казано, се полагат основите на важен мултикултурен диалог в рамките на цялото общество в надрегионален аспект. Предвид конкретните цели на това изследване бяха изготвени две анкети, съдържащи въпроси, с които се цели да се проверят определени знания в края на един и в началото на нов образователен подетап – V клас, като този клас сам по себе си затваря една своеобразна рамка на знания (ДОИ, Учебна програма и т.н.).

Една от причините да се спра на този регион, е моята месторабота като старши учител по български език и литература в ОУ „А. С. Макаренко“ – с. Боровица, обл. Кърджали, и личните ми наблюдения от работата с ученици от т.нар. малцинствени групи. Интересното в случая е, че тук става въпрос предимно за ученици от мюсюлманското вероизповедание, които, както вече стана дума по-горе, живеят в една специфична социокултурна среда, различна от традиционно разпространената у нас християнска общност, но в същото време съжителстват помежду си в един твърде любопитен и самобитен синхрон.

Първата анкета бе проведена в началото на V клас, като с нея се проверява с каква социокултурна база относно фолклорните празници влизат учениците

от разглеждания регион. Изследването е извършено, преди учебният процес да е насочен към втория тематичен дял от учебната програма за този клас – „Фолклорен празничен календар“. Самите анкети са съобразени с изискванията за провеждане на анкети в училищата, като е обяснено на учениците каква е целта на съответната анкета, т.е. че отговорите на въпросите в нея ще подпомогнат едно научно проучване. Предложената първа анкета съдържа само пет въпроса:

1. *Кои народни празници познавате?*
2. *Кои празници се отбелязват във Вашето населено място?*
3. *Откъде получавате информация какво се прави на определени празници?*
4. *Кои народни празници се отбелязват във Вашето семейство? Разкажете повече за тях.*
5. *Разкажете за народен празник, който се отбелязва във Вашето семейство и който очаквате винаги с нетърпение?*

Анкетите са проведени сред 40 ученици и биваха попълвани през септември и респективно юни в две училища в област Кърджали. Едното е в с. Боровица – Основно училище „А. С. Макаренко“, а другото в с. Кирково – Средно общообразователно училище „Отец Паисий“. Анкетите се проведоха в рамките на образователния процес и в двете учебни заведения. Не бяха поставяни ограничения по отношение на броя на отговорите.

Резултатите от първия въпрос показват, че учениците отговарят по следния начин: Коледа – 70%, Великден 55%, Гергьовден – 65%, Нова година²⁾ – 20%, и разбират под *народни празници* основно такива, свързани с християнската общност като цяло. По традиция тези празници по някакъв начин се отбелязват в календара и на училището, т.е. се популяризират и извън учебната програма (напр. коледна ваканция, великденска ваканция). Мюсюлманският празник Байрам е отбелязан от 38% от анкетираните. Това е и повод за размишление в друга насока – за учениците празниците на моето семейство и празниците на народа (народните³⁾) са различни, т.е. „ние“, като социална група, семейството, и „те“, които съвпадат с друга празнична обредност. Вероятно учениците под понятието „народен“ (напр. народна музика, народни песни, народни танци) възприемат всичко онова, което се отнася до българското, респективно до християнското. Във втория въпрос умишлено пропуснахме определението *народни* във въпроса и отговорите веднага придобиха друга валентност. На този въпрос 60% от учениците отговарят, че празникът, който се отбелязва в тяхното населено място, е Байрам. Това се дължи на факта, че Курбан байрам и Рамазан байрам са традиционни за региона и се честват не само в семейството, но и на селския мегдан. Така те се превръщат в общоселски, т.е. валидни за целия колектив. Любопитно е, че с Коледа, Великден, Нова година и Гергьовден са отговорили съответно – 30%, 33%, 55% и 15% от анкетираните. Посочването на два различни

религиозни празника вероятно се дължи на факта, че част от анкетираните ученици са българомохамедани. В тези семейства младите предпочитат да празнуват празници, общовалидни за страната, а по-възрастните българомохамедани в този край на Родопите продължават да спазват мюсюлманските обичаи и традиции.

На третия въпрос 73% от учениците посочват като отговор училището, за семейството отговорите са 60%, а за медиите – 38%. Високият процент на първите два отговора може да се обясни с факта, че училището и семейството заемат важно място във възпитанието на подрастващите и имат силно влияние при формиране на ценностната им система и светогледа. В училище тази система се надгражда и развива съобразно учебната програма. От децата по презумпция се очаква да пазят традициите на семейството и да ги предават на следващите поколения. Във формулировката на четвъртия въпрос отново върнахме определението *народни*, но интересното бе, че учениците вече отговаряха по друг начин, без допустимото в първия въпрос (като първи от серията въпроси или заради т.нар. социално очакван и допустим отговор) разминаване с действителността. Повече от половината ученици отбелязват Байрам – 60%; Коледа – 25%, и Великден – 23%. Всички ученици са написали с няколко изречения как преминават празничните дни в семейството. Прави впечатление, че учениците, които са мюсюлмани, са описали по-подробно как протича празничната обредност по време на празника Байрам. Това е празник с устойчиви традиции, които не са се променили във времето и стриктно се спазват от цялото семейство всяка година. Децата задължително се включват в подготовката и изпълнението на всички обредни действия. На петия въпрос от анкетата 50% от учениците са отговорили, че празникът, който очакват с нетърпение, е Курбан байрам, 20% са посочили Нова година, а останалите 23% – Коледа. Най-личният празник – рожденият ден, е предпочетен едва от 8%, макар че не отговаря на условието във въпроса. Всички анкетирани мотивират своя отговор единствено с получаване на подаръци, както и с почивните дни, които ги очакват. При учениците, дали отговор Курбан байрам, водещо е и получаването на пари по време на празника, което вероятно е важно за тях. Те споделят помежду си кой колко е събрал на празника. Този, който има най-много събрани пари, се ползва и с най-голямо уважение сред съучениците си.

След реализирането на системата от уроци от раздела „Фолклорен празничен календар“ беше проведена и втората анкета. Нейната цел е да установи и анализира формираните компетентности за втория тематичен дял от учебната програма по литература за V клас. Времево бе осъществена в периода 10 – 15 юни. Анкетата е структурирана по следния начин:

1. *Кой етнос и кога празнува Коледа?*
2. *Кои обреди се изпълняват при отбелязването на Коледа?*

3. С каква цел се отбелязва Коледа?
4. Напишете израз (благословия, поздрав или др.), които свързвате с Коледа.
5. Кой етнос и кога празнува Сирни заговезни?
6. Кои обреди се изпълняват при отбелязването на Сирни заговезни?
7. С каква цел се отбелязва Сирни заговезни?
8. Напишете израз (благословия, благопожелание, поздрав или др.), които свързвате със Сирни заговезни.
9. Кой етнос и кога празнува Великден?
10. Кои обреди се изпълняват при отбелязването на Великден?
11. С каква цел се отбелязва Великден?
12. Напишете израз (благословия, благопожелание, поздрав или др.), които свързвате с Великден?
13. Кой етнос и кога празнува Курбан байрам?
14. Кои обреди се изпълняват при отбелязването на Курбан байрам?
15. С каква цел се отбелязва Курбан байрам?
16. Напишете израз (благословия, благопожелание, поздрав или др.), които свързвате с Курбан байрам?
17. Кой етнос и кога празнува Пасха?
18. Кои обреди се изпълняват при отбелязването на Пасха?
19. С каква цел се отбелязва Пасха?
20. Напишете израз (благословия, благопожелание, поздрав или др.), които свързвате с Пасха?
21. Кои фолклорни празници се отбелязват в периода май – юни?
22. Ако бидете поканени на празник на друг етнос, бихте ли отишли? Защо бихте или съответно не бихте отишли?
23. Кои от изброените празници се отбелязват във Вашето семейство?

Резултатите от първия въпрос показват, че анкетираните знаят кой етнос празнува Коледа – 100% посочват християните. 95 % от учениците отговарят с точна дата и месец, а 5 % от тях не знаят кога се празнува. Коледата е най-очакваният празник от всички ученици в училище, защото веднага след тържествата започва коледната ваканция. Бъдни вечер и Коледа се помнят лесно от тях, тъй като Коледа е посочен в първата анкета като празник, който се празнува в тяхното семейство и се очаква с огромно нетърпение. На втория въпрос от анкетата 60% от учениците отговарят, че коледуването е обичай, който се изпълнява на Коледа; сурвакането са дали като отговор 40 %; бъднуване – 7%. Украсяването на елхата е посоченият отговор за 30% и съответно това се изтъква като неотменна част от празничната обредност; а 7% са отговорили, че не знаят какви обреди се изпълняват. На третия въпрос 95% от учениците отговарят, че на този празник се отбелязва Рождество Христово, а само 5 % от анкетираните са

отговорили, че не знаят с какво се свързва Коледа. Учениците знаят традиционните благопожелания и поздравявания, защото 63 % посочват *Весела Коледа* като поздрав; *Честит празник* – дават 13% от учениците; *Да сме живи и здрави* избират като пожелание 33%; *Здраве и щастие* е избран отговор от едва 5% от анкетиранияте. Един отговор – *Весела Коледа*, дават 43% от анкетиранияте, а два отговора дават 50%.

На петия въпрос 100% от учениците са отговорили, че Сирни заговезни е празник, който се празнува от християните, а времето на отбелязване на този празник е седем седмици преди Великден – този отговор е даден от 88%; 13% от ученици не знаят кога се отбелязва. На шестия въпрос относно конкретните обреди около Сирни заговезни анкетиранияте ученици дават следните отговори: палене и прескачане на огън – 55%, хвърляне на стрели – 43%, хамкане – 30%; 15% от учениците са отговорили, че не познават обредите. По отношение на същността на този празник (седми въпрос) 83% от ученици отговарят, че на този ден хората си прощават; пожелават си здраве и берекет – 10% от учениците; 7 % от анкетиранияте не знаят с каква цел се отбелязва този празник. Типичната словесна формула на този интересен християнски празник е използването на фразите *Прощавай! Простено да ти е*. И тук, както при празника Коледа, анкетиранияте обаче прибегват до стандартните пожелания, свързани със здраве и берекет. Поздравът *Честит празник* е избран от 25%, пожелание за здраве – 40%, и берекет съответно от 10% от анкетиранияте. Прави впечатление, че 25% от учениците не са посочили отговор.

На деветия въпрос от анкетата 100% от учениците са отговорили, че християните празнуват Великден и 100% са написали, че празникът е през пролетта – април/май. По отношение на обредите 100 % от учениците отговарят *боядисване на яйца* като задължителен обред, който се изпълнява на Великден, 50% са отговорили *месене на козунаци*. Макар и мюсюлмани по вероизповедание, те с радост носят яйца в училище, боядисват ги и ги чукат едно в друго за здраве. На единадесетия въпрос 93% дават верен отговор – чества се Възкръсването на Исус Христос, а 7% не знаят с каква цел се празнува Великден. На дванадесетия въпрос 70% отговарят, че хората се поздравяват с *Христос Воскресе*, 23 % посочват като поздрав неутралния израз *Честит празник*, 5 % отговарят с пожелание за здраве и щастие, а 2% не знаят изрази, с които да свържат празника.

На тринадесетия въпрос резултатите са следните: 100% от участниците в анкетата отговарят, че мюсюлманите са етносът, който празнува Курбан байрам, пак толкова отбелязват, че този празник е подвижен, т.е. няма точна дата и месец. Въпросът не ги е затруднил и няма разнопосочни отговори, защото голяма част от учениците са с мюсюлманско вероизповедание и познават в детайли кой празнува и кога се празнува. Познават традици-

ите и обичаите, свързани с този празник. Резултатите на четиринадесетия въпрос сочат, че 93% от учениците отговарят – колене на курбан; 17% – целуване на ръка на възрастните; 7% от анкетираните отговарят – събиране на бонбони. Посещението на джамия е даден като отговор от 35%. На този въпрос едва 7% отговарят, че не знаят какви са обредите на празника Байрам. На петнадесетия въпрос 58% ученици отговарят, че целта на празника е да отдадат почит на Аллах; 20 % – са отговорили, че хората си прощават; за здраве и берекет – 10%, а 12 % от учениците не знаят с каква цел се отбелязва този празник. Резултатите от шестнадесетия въпрос са: 48% от ученици отговарят – *Честит Байрам*; 12% посочват традиционен поздрав – *Честит празник*; пожелание за здраве и берекет дават 10%, а 10% не знаят пожелания, поздрави и благословии. Само един отговор посочват 82,5% от анкетираните, а два отговора дават едва 7,5 %. И на този празник важно място е отредено на словото. При ритуалното действие – колене на жертвено животно, задължително се изрича името на Аллах. Същото важи и за поздравите, в които мюсюлманите споменават името на своя празник – *Честит байрам*.

На седемнадесетия въпрос 88% от ученици отговарят, че Пасха е празник на евреите; само 12% отговарят, че празникът е през пролетта; 88% от анкетираните не знаят кога се празнува. Пасха е празник на етнос, който не живее в този район и е чужд за учениците. Информацията, която получават за него, е само от учебника по литература, но въпреки това той си остава празник на „другите“, но „непознатите“ други. На осемнадесетия въпрос 50% от ученици отговарят, че основен обред, който се отбелязва на Пасха, е помощта, оказвана от богатите хора на бедните; 50% от тях не познават празничната обредност. На деветнадесетия въпрос отговорите са с изключително ниски показатели по отношение на конкретиката. Само 25% от ученици отговарят, че се чества спасението на еврейския народ от робство; останалите 75% анкетирани не посочват отговор. На двадесети въпрос само 10% от ученици посочват поздрав, отново традиционен – *Честита Пасха*; 5% дават отговор за пожелание – *богата реколта*, 85% от анкетираните не са посочили отговор.

На двадесет и първия въпрос най-често срещаните отговори са Гергьовден и Еньовден. Само Гергьовден е посочен от 78% от учениците; 68% от тях посочват Еньовден; Петровден е избран от 10%, а 12% от ученици не са посочили празник за този период от годината. Водещо място заема празникът Гергьовден. Това е напълно обяснимо с факта, че той е популярен и сред мюсюлманското население, но с друго име – Хъдърлез. Обичаите при него са сходни с тези на Гергьовден, само ритуалната обредност е различна. Хъдърлез, или още Ерделез, е пролетен празник в мюсюлманските общности в българските земи и съвпада с идеята за християнския Гергьов-

ден. Посветен е на двама мюсюлмански светци – Хъдър и Илияз. Двамата винаги се движат в противоположна посока – ако единият върви на изток, другия върви на запад, ако единият е на север, другият държи юга. Това правят, за да помагат на хората от различните пространства. На този ден мюсюлманите събират билки и най-вече мащерка. С листата от билките се прави отвара в по-голямо количество. Докато се варят листата, се слагат и яйца, колкото е броят на членовете в семейството. С така приготвената отвара хората се изкъпват за здраве и после изяждат яйцата. Вечерта се пали висок огън, който трябва да се прескочи от всички, за да са живи и здрави и да ги направи безстрашни.

На двадесет и втория въпрос *Ако бъдете поканени на празник на друг етнос, бихте ли отишли? Защо бихте или съответно не бихте отишли?* 83% от ученици отговарят, че ще отидат на празник на друг етнос. Мотивите за техния избор са най-различни – 30% от тях ще отидат, защото обичат празниците, 25% избират да го направят, за да видят как празнуват другите етноси, 27% отбелязват, че ще отидат на празника на друг етнос, защото са приятели. С отговор *няма да отида* и без обосновка са отговорили 12% от учениците; 5% от анкетираните са отговорили, че не могат да решат.

На въпрос двадесет и трети 80% от ученици отговарят, че в техните семейства се отбелязват най-големите празници в мюсюлманската религия – Курбан байрам и Рамазан байрам. Коледа и Великден – най-големите празници в християнската религия, се празнуват от 28%, Гергьовден също е посочен с 5%. Само 9% ученици отговарят, че в семейството се празнуват празници от двете религии – Курбан байрам, Рамазан байрам, Коледа и Великден.

Предвид заложената цел в настоящото изследване и задачите, които си поставихме за нейното изпълнение, можем да направим някои основни извода.

Фолклорният празничен календар не може да бъде разглеждан самоцелно. Неговите проявления най-добре се виждат в един реален социум, какъвто в случая е районът на Източните Родопи. Източнородопският регион е специфично социално и етнокултурно пространство, в което се преплитат разнородни социокултурни модели. Изучаването на „другия“ не бива да се приема като стъпка назад от установения традиционен модел, а като сполучлив похват за разбиране на себе си през т.нар. „друг“. Съвременният образователен процес е немислим без съчетаването на различни методи, подходи, форми, за да се постигне качество и ефективност в обучението. Необходим е баланс между педагогически идеи, методика на литературното обучение и дидактически принципи, които да представят картината на фолклорната празнична обредност като своеобразно пътуване към себе си. Точно затова заслужено място има учителят,

който е натоварен с нелеката задача да формира образовани личности по отношение на социокултурното (себе)опознаване, а успешните резултати ще са налице едва тогава, когато ученикът бъде поставен в центъра на образователния процес.

БЕЛЕЖКИ

1. Калинка Тодорова Ежова е старши учител по български език и литература в ОУ „Антон Макаренко“ с. Боровица, общ. Ардино, обл. Кърджали. Дипломира се като магистър в програмата „Образованието по български език и литература в средното училище“ във Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Защишава успешно магистърската си теза на тема „Фолклорният празничен календар в пети клас и неговите проекции в мултиетническа среда“ с научен ръководител гл. ас. д-р. Борислав Борисов през 2015 г. Същата година е отличена с втора награда в националния конкурс за дипломни работи за 2015 г. върху теми, свързани с гражданското и хуманното образование, организиран от гражданско сдружение „Постоянно образование“ – София.
2. В съзнанието на учениците вероятно отбелязването на Нова година също функционира със своя празнична образност и поради тази причина е равнопоставен на останалите празници. Друго обяснение би могъл да бъде и фактът, че те отъждествяват посочените празници с почивни дни, в които не ходят на училище.
3. Избрахме тази формулировка умишлено: от една страна, за да не насочваме вниманието към някакво конкретно семантично поле извън фолклорната празнична обредност, което би могло да се появи, и същевременно регистрирането на празник, свързан със съответната група. От друга страна все още не е въведено понятието *фолклорен празничен календар*.

ЛИТЕРАТУРА

- Стаматова, К. (2004). *Мюсюлманката между традицията и съвременността*. София: Плейда.
- Стаменова, Ж. (1995). *Етносоциални аспекти на бита в Източните Родопи през 70 – 80- те години*. Перник: Кракра.

REFERENCES

- Stamatova, K. (2004). *Myusyulmankata mezhdu traditsiyata i savremennostta*. Sofiya: Pleyada.
- Stamenova, Zh. (1995). *Etnosotsialni aspekti na bita v Iztochnite Rodopi prez 70 – 80- te godini*. Pernik: Krakra.

FOLKLORE HOLIDAY CALENDAR IN FIFTH GRADE AND ITS PROJECTIONS IN MULTIETHNIC ENVIRONMENT

Abstract. This text presents the findings of the survey held in the school year 2014/2015 among students in two small villages in the Eastern Rhodopes. This work is related to absorption and projections of the folklore holiday calendar provided for study in literature classes. It is part of a bigger research text for acquiring Master's degree in "Education in Bulgarian language and literature in secondary school".

✉ **Mrs. Kalinka Ejova**
„Vazrozhdentsi“, bl. 14, entr. A, app.64
6600 Kardzhali, Bulgaria
E-mail: ejova@abv.bg